

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Біди Олени Анатоліївни про дисертацію КУЧАЙ АЛЛИ ІВАНІВНИ «Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми. Сьогодні в українському суспільстві найактуальнішим залишається питання про конкурентоспроможність спеціалістів в умовах ринкової економіки і глобалізації суспільства. Успіх розв'язання зазначеної проблеми покладається на працівників освітньої сфери, бо саме від компетентності педагога залежить формування конкурентоздатності, ключових компетентностей дітей, їх спроможності увійти у світовий глобальний простір. Дошкільна освіта є першою вихідною ланкою безперервної освіти. У цьому зв'язку в сучасній національній освіті існує потреба в узагальненні й систематизації досвіду, вирішення проблем, що виникли на шляху розвитку вітчизняної дошкільної освіти, теоретичного осмислення здобутків дошкільної освіти, традицій, тенденцій, закономірностей, що допоможе усвідомити її значення, неперервність, глибоко проникнути в її сутність, мету, зміст і форми організації.

Суспільство підвищує вимоги до соціально-професійного розвитку вихователя. Впровадження інтерактивних педагогічних технологій у закладах вищої освіти сприяє розвитку в студентів креативності, ініціативності, творчості, самостійності та зумовлює створення умов для суб’єкт-суб’єктної взаємодії у фаховій підготовці майбутніх педагогів. Тому, досліджувана Кучай Аллою Іванівною проблема формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності – є досить важливою і актуальною в процесі реформування сучасної системи освіти.

Дисертація є складовою частиною наукової проблеми теми кафедри дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Удосконалення змісту, форм та методів професійно-педагогічної підготовки дошкільних фахівців у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу» (реєстраційний номер 0111U007533). Тему дослідження затверджено на засіданні вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 6 від 29 листопада 2016 р.).

Ступінь обґрутованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрутованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого дисертантом і в цілому не викликає сумніву.

Обґрутованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, 3-ма розділами, висновками до розділів, грунтовними загальними висновками, списком використаних джерел (268 найменувань, з них 7 – іноземною мовою), додатками – 18 додатків на 92 сторінках, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

Алла Іванівна на високому науковому рівні обґрутувала вибір теми, визначила мету, завдання, методи дослідження.

Не викликає сумніву чітка структура дисертації, усі частини якої спрямовані на досягнення поставленої мети. План роботи логічний і послідовний, простежує проблему формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності.

Обґрутованість і достовірність отриманих результатів дослідження і його висновків обумовлені теоретико-методологічними позиціями, застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку.

Відповідно до мети дисертаційної роботи визначено її завдання, для реалізації яких автором проаналізовано значний масив наукової, навчально-методичної літератури. Принагідно відзначити вміння автора узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал. Вражає фактологічна насиченість змісту дисертації, побудованій на потужній джерельній базі.

Об'єкт і предмет дослідження адекватні меті та завданням роботи.

Дисертацію презентує високий рівень наукової новизни, де автором вперше розроблено та апробовано педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності (активізація й інтеракція викладачів і студентів та запровадження системності самоосвіти у фахову підготовку майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти; створення необхідної інноваційної, інформаційної, матеріально-технічної бази для забезпечення зв'язку теорії й практики; формування готовності майбутніх педагогів під час освітнього процесу та виробничої педагогічної практики в поєднанні з професійною діяльністю); розроблено модель формування готовності майбутніх педагогів ЗДО до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності, яка складається з таких

блоків: методологічно-цільового (мета, завдання, підходи, принципи), змістово-процесуального (етапи, зміст, форми, методи, технології), оцінно-результативного (діагностичний інструментарій, критерії, показники, рівні, результат); уточнено ключові поняття дослідження: «готовність майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності», «формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності», критерії (мотиваційно-цільовий, пізнавально-когнітивний, технологічно-діальнісний) та рівні готовності (високий, середній, низький); удосконалено форми та методи професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти; подальшого розвитку зазнав процес формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії та інтеракції; науково-методичні засади реалізації в освітньому процесі інтерактивних педагогічних технологій.

Не викликає сумніву **практичне значення одержаних результатів дослідження**, яке полягає в розробці, упровадженні та апробації в освітній процес закладів вищої освіти діагностичної методики для вивчення рівня готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності, оновленні змісту дисциплін «Педагогіка дошкільна (з педагогікою раннього віку та історією педагогіки)», «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень», «Педагогічні технології в ЗДО та школі», «Теорія та методика розвитку рідної мови дітей дошкільного віку», «Інноваційні педагогічні технології в освіті», виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти та спецсемінару «Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності», навчально-методичних рекомендацій та електронного посібника «Застосування інтерактивних педагогічних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти».

Зміст і результати експериментального дослідження можуть використовувати викладачі для вдосконалення освітнього процесу підготовки майбутніх педагогів ЗДО до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності та вихователі ЗДО для покращення освітньої діяльності з дітьми дошкільного віку.

Вірогідність і новизна наукових положень, висновків та рекомендацій

Вірогідність одержаних автором наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком адекватні суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному використанню комплексу

взаємопов'язаних дослідницьких методів і ґрунтовній джерельній базі. Одержані дисертантом результати достатньо переконливо представлено у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Зміст автoreферату повністю відповідає основним положенням дисертації, а 26 публікацій автора з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації, праці цілком відповідають встановленим вимогам.

Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні, і свідчать про професійну зрілість автора.

Шляхом наукового узагальнення автором проаналізовано стан розробленості проблеми формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності; розкрито сутність та зміст ключових понять дослідження; висвітлено особливості професійної діяльності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти; проаналізовано стан готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності; уточнено критерії, показники та рівні цієї готовності; висвітлено організацію та методику проведення констатувального експерименту; розроблено модель, обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності; здійснено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

Отримані результати формувального етапу доводять, що готовність студентів до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності за усіма критеріями у контрольній групі сформована на середньому рівні, експериментальній – високому. За результатами дослідження констатувального та формувального етапів експериментальної роботи виявлено зміну рівнів готовності до застосування інтерактивних педагогічних технологій у студентів контрольної групи із низького на середній, в експериментальній – із низького на високий.

Виклад матеріалу в науковій роботі логічний та послідовний, має науковий характер та прикладне значення. Для тексту дисертації характерними є змістова завершеність, цілісність і зв'язність, вміле апелювання фактами. Зміст автoreферату ідентичний до основних положень

дисертації. Таким чином, можна з впевненістю сказати, що автор дослідження має нестандартне мислення і вміє самостійно працювати, аналізувати та узагальнювати накопичений матеріал, робити самостійні висновки.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Високо оцінюючи дисертацію, вважаємо за доцільне висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування роботи й вимагають окремих уточнень і пояснення.

1. У дисертаційному дослідженні значна увага приділяється аналізу таких наукових понять як «готовність», «готовність до професійної діяльності». Хоча в сучасній психолого-педагогічній літературі ці питання широко розглядалися і досить детально висвітлені. Тому вважаємо, що автору достатньо було дати тільки посилання на авторів, які досліджували ці поняття.

2. Доречним є звертання автора до проблеми зарубіжного досвіду застосування інтерактивних педагогічних технологій в освітньому процесі. На нашу думку, цей аспект потребував би більш детального вивчення і відповідно більш ґрунтовного викладу впровадження інтерактивних педагогічних технологій в освітній системі зарубіжних країн.

3. Вважаємо, що цікавими у практичному плані є розроблені автором типи інтерактивних педагогічних технологій формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти щодо застосування їх у професійній діяльності. На нашу думку, доцільно було б дати їх коротку характеристику.

4. У дисертаційному дослідженні вдало розкриті особливості професійної діяльності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та охарактеризовано особливості розвитку дітей дошкільного віку. Однак, на нашу думку, варто зосередитися на системі засобів цілеспрямованої міжсуб'єктної взаємодії педагогів (викладачів) закладів вищої освіти і студентів, майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти і дітей дошкільного віку.

5. Загального схвалення заслуговує обґрунтована позиція здобувача щодо спроектованої моделі процесу формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності. Проте, на наш погляд, більш детального опису потребують технології: освітньо-навчальні, діяльнісно-виховні, соціально-взаємодіючі, творчо-розвивальні.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження та побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження Кучай Алли Іванівни.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота Кучай Алли Іванівни «Формування готовності майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне та прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор – Кучай Алла Іванівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології

Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II

О. А. Біда

Підпис О.А. Біди завіряю.

Начальник відділу кадрів

Закарпатського угорського інституту

ім. Ференца Ракоці II

Г. Рейплік